

Kongregace pro bohoslužbu a svátosti

Nóta k neděli Božího slova

Papež František si přeje, abychom třetí neděli v liturgickém mezidobí slavili každý rok jako neděli Božího slova.¹ Připomíná tak všem, duchovním pastýřům i věřícím, význam a hodnotu Písma svatého pro křesťanský život. Odkazuje rovněž na vztah mezi Božím slovem a liturgií: „Jako křesťané jsme jeden lid, který je na cestě dějinami, posilněný přítomností Pána, který je uprostřed nás, hovoří k nám a sytí nás. Bibli se nemáme věnovat jednou do roka, ale po celý rok. Pociťujeme totiž naléhavou nutnost důvěrného spojení s Písmem svatým i se Vzkříšeným, který nikdy nepřestává lámat chléb ve společenství věřících. Z tohoto důvodu musíme dosáhnout důvěrné znalosti Písma svatého, jinak zůstane naše srdce chladné a oči zavřené, protože jsme takoví, jací jsme, postiženi různými formami slepoty.“²

Tato neděle je proto vhodnou příležitostí k tomu, abychom se znovu začeti do některých církevních dokumentů³ a zvláště do *Úvodu k mešnímu lekcionáři*. Tyto dokumenty představují syntézu teologických a pastoračních principů pro hlásání Božího slova ve mši, ale platí také pro kterékoli jiné liturgické slavení (svátostí, svátostin, liturgie hodin).

1. Prostřednictvím biblických čtení, která se čtou při liturgii, Bůh mluví k svému lidu a Kristus hlásá radostnou zvěst;⁴ Kristus je středem a naplněním celého Písma, Starého i Nového zákona.⁵ Bohoslužba slova vrcholí čtením evangelia.⁶ Evangelium se

¹ Srov. František. Apoštolský list *Aperuit illis*, daný motu proprio, 30. září 2019.

² František. *Aperuit illis*, č. 8; Druhý vatikánský koncil. Věřoucná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 25. In *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002: „Proto všichni příslušníci duchovního stavu, především Kristovi kněží a další, kteří se jako jáhni nebo katecheti řádně věnují službě slova, musí zůstat v trvalém styku s Písmem vytrvalou duchovní četbou a důkladným studiem, aby se nikdo z nich nestal ‚jenom navenek povrchním kazatelem Božího slova, kterému uvnitř nenaslouchá‘, když má – zvláště v posvátné liturgii – sdělovat věřícím, kteří jsou mu svěřeni, nezměrné bohatství Božího slova. Posvátný sněm naléhavě a důrazně vybízí také všechny věřící, především řeholníky, aby častým čtením Písma svatého získali ‚nesmírně cenné poznání Ježíše Krista‘ (Flp 3,8). ‚Vždyť neznat Písmo znamená neznat Krista.‘ “

³ *Dei Verbum*; Benedikt XVI. Apoštolská exhortace *Verbum Domini*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

⁴ Srov. Druhý vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 7, 33. In *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002; *Institutio generalis Missalis Romani* (IGMR), č. 29; *Ordo lectionum Missae* (OLM), č. 12.

⁵ Srov. OLM, č. 5.

⁶ Srov. IGMR, č. 60; OLM, č. 13.

má prokazovat náležitá úcta,⁷ která se projevuje nejen v gestech a odpovědích, ale také vůči samotnému evangeliáři.⁸ Jedním z liturgických projevů, které jsou vhodné pro tuto neděli, by mohl být vstupní průvod s evangeliářem⁹ nebo jeho položení na oltář,¹⁰ pokud se vstupní průvod nekoná.

2. Uspořádání biblických čtení, které církve v lekcionáři nabízí, poskytuje poznání celého Božího slova.¹¹ Proto je třeba respektovat uvedená biblická čtení, nevynechávat je a nenahrazovat jinými texty. Má se číst z překladu schváleného k liturgickému užívání.¹² Hlásání textů z lekcionáře sjednocuje všechny věřící, kteří mu naslouchají. Porozumění struktuře a smyslu bohoslužby slova napomáhá shromážděným věřícím k tomu, aby přijali Boží slovo, které zachraňuje.¹³

3. Responsoriální žalm se má zpravidla zpívat – jako odpověď církve, která se modlí.¹⁴ Proto se má v každém společenství podporovat služba žalmisty.¹⁵

4. V homilii, která vychází z biblických čtení, se v průběhu liturgického roku vysvětlují pravdy víry a pravidla křesťanského života.¹⁶ „Pastýři mají v první řadě velkou odpovědnost za vysvětlování Písma svatého a za zprostředkování porozumění Písmu. Protože je knihou lidu, musí pociťovat všichni, kdo jsou povoláni ke službě Božímu slovu, naléhavou nutnost otevřít ve svém společenství přístup k Písmu svatému.“¹⁷ Biskupové, kněží a jáhni se musí cítit zavázáni vykonávat tuto povinnost se zvláštní obětavostí a musí používat prostředky, které jim k tomu církve nabízí.¹⁸

⁷ Srov. OLM, č. 17; *Caeremoniale Episcoporum*, č. 74.

⁸ Srov. OLM, č. 36, 113.

⁹ Srov. IGMR, č. 120, 133.

¹⁰ Srov. IGMR, č. 117.

¹¹ Srov. IGMR, č. 57; OLM, č. 60.

¹² Srov. OLM, č. 12, 14, 37, 111.

¹³ Srov. OLM, č. 45.

¹⁴ Srov. IGMR, č. 61; OLM, č. 19–20.

¹⁵ Srov. OLM, č. 56.

¹⁶ Srov. OLM, č. 24; Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. *Homiletický direktář*, č. 16.

¹⁷ Srov. František. *Aperuit illis*, č. 5; *Homiletický direktář*, č. 26.

¹⁸ Srov. František. Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, č. 135–144. Paulínky: Praha, 2014; *Homiletický direktář*.

5. Zvláštní význam má ticho, které vede k meditaci a umožňuje, aby posluchači Boží slovo niterně přijali.¹⁹

6. Církev vždy věnovala zvláštní pozornost těm, kteří hlásají Boží slovo ve shromáždění: kněžím, jáhnům a lektorům. Tato služba vyžaduje zvláštní vnitřní i vnější přípravu, důvěrnou znalost hlášaného textu a nezbytný nácvik způsobu hlásání, aby se tak předešlo jakékoli improvizaci.²⁰ Je také možné zařadit před čteními krátké a výstižné úvody.²¹

7. Kvůli významu Božího slova nás církev vyzývá, abychom se starali o ambon, z něhož se předčítá.²² Ambon není jen částí mobiliáře, ale místem, které odpovídá důstojnosti Božího slova a souvisí s oltářem. Hovoříme přece o stole Božího slova a Kristova těla, a to jak ve vztahu k ambonu, tak zejména ve vztahu k oltáři.²³ Ambon je místo vyhrazené čtením, responsoriálnímu žalmu a velikonočnímu chvalozpěvu. Mohou se však z něho konat homilie a přednášet přímluvy. Není vhodné, aby se z něho četly komentáře, ohlášky nebo se používal pro řízení zpěvu.²⁴

8. Knihy, které obsahují úryvky Písma svatého, probouzejí v těch, kteří mu naslouchají, úctu k tajemství Boha, který mluví k svému lidu.²⁵ Z tohoto důvodu mají být z hodnotného materiálu a udržovány v dobrém stavu. Není vhodné, když se liturgické knihy nahrazují letáky, fotokopie a jinými pomůckami.²⁶

9. Ve dnech před nedělí Božího slova nebo po ní se mají podporovat vzdělávací programy, aby se tak upozornilo na hodnotu Písma svatého při liturgickém slavení. Může to být příležitost k lepšímu poznání způsobu, jakým církev čte Písmo svaté (průběžně, polosouvisle a typologicky), jaká jsou kritéria pro rozdělení biblických knih v mezidobí a liturgických dobách, jaká je struktura nedělních a feriálních cyklů mešních čtení.²⁷

¹⁹ Srov. IGMR, č. 56; OLM, č. 28.

²⁰ Srov. OLM, č. 14, 49.

²¹ Srov. OLM, č. 15, 42.

²² Srov. IGMR, č. 309; OLM, č. 16.

²³ Srov. OLM, č. 32.

²⁴ Srov. OLM, č. 33.

²⁵ Srov. OLM, č. 35; *Caeremoniale Episcoporum*, č. 115.

²⁶ Srov. OLM, č. 37.

²⁷ Srov. OLM, č. 58–110; *Homiletický direktář*, č. 37–156.

10. Neděle Božího slova je také vhodnou příležitostí k prohloubení vztahu mezi Písmem svatým a denní modlitbou církve (modlitba žalmů, kantik a biblických čtení). Je třeba podpořit společné slavení ranních a večerních chval.²⁸

Mezi mnoha svatými, kteří jsou svědky evangelia Ježíše Krista, může být příkladem svatý Jeroným – kvůli své velké lásce k Božímu slovu. Jak papež František nedávno připomněl, Jeroným byl „neúnavný učenec, překladatel, exegeta, hluboký znalec a vášnivý šiřitel Písma svatého [...]. V Písmu svatém, kterému naslouchal, našel Jeroným sám sebe, tvář Boží i tvář bratrů a sester – a prohloubil svou lásku k životu ve společenství.“²⁹

Tato nota má přispět k tomu, abychom si ve světle neděle Božího slova znovu uvědomili, jak důležité je Boží slovo pro nás věřící a pro náš život – počínaje jeho hlásáním při liturgii, která nás vede k živému a stálému dialogu s Bohem. „Boží slovo slyšené a slavené, zejména v eucharistii, živí a vnitřně posiluje křesťany a uschopňuje je k autentickému evangelnímu svědectví v každodenním životě.“³⁰

Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, 17. prosince 2020.

Robert kardinál Sarah
prefekt

✠ Arthur Roche
arcibiskup sekretář

²⁸ *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, č. 140: „Čtení Písma svatého, která se čtou podle staré tradice veřejně při bohoslužbě nejen při slavení eucharistie, ale také v posvátném oficiu, si musí všichni křesťané nasmírně vážit, protože je předkládá sama církev, a to nikoli podle volby nebo nálady jednotlivců, ale podle vztahu k tajemství, které Kristova snoubenka rozvíjí v ročním okruhu [...]. Navíc při liturgickém slavení vždy doprovází čtení Písma svatého modlitba, takže čtení přináší větší užitek, a naopak zase modlitba, zvláště žalmů, se ze čtení důkladněji pochopí a stává se zbožnější.“

²⁹ František. Apoštolský list *Láska k Písmu svatému*, u příležitosti 1600 let od smrti svatého Jeronýma, 30. září 2020.

³⁰ Srov. František. Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, č. 174.